

8. Pushkar T. M. (2013). Sotsialno-komunikatyvni kompetentsii v systemi profesiinykh kompetentsii maibutnoho vchytelia-filoloha [Socio-communicative competences in the system of professional competences of the future teacher-philologist]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Ser. Pedahohichni nauky*. 6 (72). 217–223 [in Ukrainian].

9. Sytnik S. V. (2008). Rol sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti v upravlinskii vzaiemodii [The role of social-communicative competence in management interaction.]. *Nauka i osvita*. 3. 14–17 [in Ukrainian]/

10. Tymofieieva O. (2016). Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh sudnovodiiv yak pedahohichna problema [Formation of social-communicative competence of future navigators as a pedagogical problem]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Ser. Pedahohichni nauky*. Vol. 1. pp. 171–185 [in Ukrainian].

11. Top 10 program dlia vyvchennia anhliiskoi movy, available at: <https://kibit.edu.ua/news/top-10-program-dlya-vivchennya-angl%D1%96jsko%D1%97-movi/> (Last accessed: 3.09.2019).

12. Shyshov S. E. (2019). Poniatyte kompetentsyy v kontekste kachestva obrazovaniia [The concept of competence in the context of the quality of education.]. *Standarty y monytorynh v obrazovanyu*. Vol. 2. pp. 30-34 [in Russian].

13. OECD: Program on International Student Assessment. (2000). *New Skills for the Learning Society*. Vol. 3. p. 7 [in English].

14. Shandruk S. I. (2018). ICT in professional preparation of teachers of English: Master program. *Naukovi zapysky. Ser. Pedahohichni nauky. Kropyvnytskyi*. Vol. 166, pp. 214–218 [in English]/

УДК 378.032 – 014.6

Ольга Красовська

доктор педагогічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-1394-1374

завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти

Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука, Україна,

krasovskaoo@i.ua

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ДО МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою статті є дослідження ознак інноваційного середовища професійної підготовки майбутнього вчителя початкової освіти до мистецько-освітньої діяльності. Для розв'язання проблеми використано методи: науковий аналіз і синтез філософських, психолого-педагогічних, мистецтвознавчих джерел; психолого-педагогічне спостереження, анкетування, експертну оцінку для діагностики рівня сформованості предметної мистецької компетентності; педагогічний експеримент; вивчення та узагальнення практики діяльності закладів вищої освіти; методи математичної статистики. Середовище професійної підготовки майбутнього вчителя початкової освіти до мистецько-освітньої діяльності охарактеризовано рядом умов: наявністю емоційно-сприятливого клімату та взаємостосунків співпраці і співтворчості між викладачами і студентами; створенням атмосфери, наповненої духовно-просвітницьким художньо-мистецьким змістом; формуванням індивідуально-творчого стилю майбутньої професійної діяльності; запровадженням широкого спектру організаційних форм у поєднанні з інноваційними освітніми технологіями; оновленням матеріально-технічної бази та навчально-методичного забезпечення. Подальшого наукового пошуку потребує розроблення теоретико-методичного супроводу застосування інноваційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти; моделювання мистецько-освітнього простору навчальних закладів різних типів, просвітницької діяльності в художньо-педагогічній галузі.

Ключові слова: професійна підготовка, інноваційне педагогічне середовище, вчителі початкової школи, мистецько-освітня діяльність.

Красовская Ольга. Результаты проектирования инновационной среды профессиональной подготовки будущего учителя начального звена к художественно-образовательной деятельности

Целью статьи является исследование признаков инновационной среды профессиональной подготовки будущего учителя начальной школы к художественно-образовательной деятельности. Для решения проблемы использованы методы: анализ и синтез философских, психолого-педагогических, искусствоведческих источников; психолого-педагогическое наблюдение, анкетирование, экспертная оценка для диагностики уровня сформированности предметной художественной компетентности; педагогический эксперимент; изучение и обобщение практики деятельности высших учебных заведений; методы математической статистики. Среда профессиональной подготовки будущего учителя начальной школы к художественно-образовательной деятельности охарактеризована рядом условий: наличием эмоционально-благоприятного климата и взаимоотношений сотрудничества и сотворчества между преподавателями и студентами; созданием атмосферы, наполненной духовно-просветительским художественно-творческим содержанием; формированием индивидуально-творческого стиля будущей профессиональной деятельности; введением широкого спектра организационных форм в сочетании с инновационными образовательными технологиями; обновлением материально-технической базы и учебно-методического обеспечения. Дальнейшего научного поиска требует разработка теоретико-методического сопровождения применения инновационных технологий в системе последипломного педагогического образования; моделирования художественно-образовательного пространства учебных заведений разных типов, просветительской деятельности в художественно-педагогической отрасли.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, инновационная педагогическая среда, учителя начальной школы, художественно-образовательная деятельность.

З метою підвищення ефективності професійної педагогічної освіти у сучасних умовах суспільного життя надзвичайно актуальною є проблема проектування педагогічної реальності, яка б уможливила включення особистості в процес фахової підготовки, створювала умови набуття особистісних та професійних компетенцій, а також забезпечення соціальної успішності впродовж життя. У даному контексті важливого значення набуває необхідність створення особливого освітнього середовища.

Чимало наукових досліджень присвячено педагогічним, організаційним, методичним умовам професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. Це наукові праці В. Андрєєва, Ю. Бабанського, С. Висоцького, І. Ісаєва, М. Кондрашова, Г. Назаренка, О. Ярошинської [1–7]. Однак умови щодо забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій ще недостатньо вивчені.

Поняття “освітнє середовище” представляє сукупність умов, що забезпечують собою результативність освітнього процесу в професійному становленні особистості фахівця. Ці умови становлять широке коло соціокультурних, соціально-педагогічних явищ. Соціокультурні чинники представлені сукупністю умов, в яких відбувається становлення, розвиток і формування фахівця. Як соціально-педагогічне явище воно представляє сукупність спеціально створених державою, суспільством умов, необхідних для формування особистості фахівця. Як педагогічне явище – це сукупність умов, в яких розгортається освітній процес і в якому вступають у взаємодію суб’єкти цього процесу з метою особистісного зростання та професійного самовдосконалення, стверджує Г. Назаренко [6, с. 12].

Як справедливо зауважує О. Ярошинська, освітнє середовище професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів формується як відкрита система і акумулює в собі цілеспрямовано створювані в освітньому просторі навчального закладу взаємодії між усіма його суб’єктами, які безпосередньо залучені до освітнього процесу. Водночас вона підкреслює, що освітні можливості середовища професійної підготовки забезпечуються не лише розвитком освітнього простору ЗВО, але й завдяки активній, творчій діяльності та розвитку суб’єктів взаємодії – педагогів і майбутніх учителів [7, с. 439].

Формування особистості майбутнього учителя початкової школи передбачає проектування його діяльності в певному освітньому середовищі, яке містить у собі умови для виявлення його професійних можливостей та здібностей, ставлення до обраної професії. Вища школа повинна забезпечити умови для становлення особистості фахівця, здатної позитивно ставитися до професії вчителя початкової освіти і творчо працювати в обраній педагогічній сфері. М. Кондрашов справедливо зазначає, що формування такої особистості потребує цілеспрямованих зусиль колективу вищої школи, орієнтованих на створення особливої інтелектуально-емоційної і духовно-моральної

атмосфери, де кожен студент бачив би перед собою приклад моральності, духовності, професійної відповідальності й обов'язку в особі професорсько-викладацького складу університету [5, с. 170].

Слушною є думка І. Ісаєва про те, що успішність професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій залежить від якості дотримання сукупності педагогічних умов. Незважаючи на те, що предметом значної кількості наукових досліджень виступають педагогічні умови реалізації освітніх процесів, існують різні тлумачення поняття "педагогічна умова". Вчені розуміють під терміном "педагогічні умови" обставини та можливості, від яких залежить успішність функціонування та розвитку педагогічної системи, чинники і правила успішності життєдіяльності педагогічної системи, вимоги, яких слід дотримуватися з метою забезпечення ефективності педагогічного процесу [4, с. 86].

Поняття "умова" вживається в дидактиці для характеристики цілісного педагогічного процесу, окремих його сторін і складових частин. На думку В. Андрєєва, педагогічні умови становлять результат цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей [1, с. 1]. Ю. Бабанський визначає педагогічні умови як чинники, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи [2, с. 115]. На думку С. Висоцького, педагогічними умовами є сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, при забезпеченні успішного розв'язання педагогічного завдання [3, с. 92].

Реалізація педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій, на нашу думку, має на меті: забезпечення організаційно-педагогічного й психолого-педагогічного супроводу даного процесу; вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фахівців; визначення змісту, організаційних форм і методів інформаційної підтримки процесу формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до реалізації завдань мистецької освіти ми вбачаємо в розвитку здатності студентів педагогічних факультетів брати активну участь та виявляти дослідницьку позицію з метою критичного аналізу, осмислення й оцінки ефективності вивчення художньо-педагогічних дисциплін, формування фахових компетентностей під час педагогічної практики, ставлення до себе як до діяча-професіонала, яке виявляється в умінні модернізувати процес навчання образотворчого мистецтва, музики й естетичного виховання учнів початкової школи, зважувати та оцінювати наслідки цих змін, аргументовано повідомляти про позитивні та негативні результати іншим людям.

Важливою умовою є залучення майбутніх учителів початкової школи до активної пізнавальної та практичної діяльності задля глибокого усвідомлення ними значення та місця художньо-педагогічних компетентностей у професійній діяльності, забезпечення змін значущих мотивів, формування системи професійних цінностей, потреби у самопізнання, самооцінці і самовдосконаленні. Ці умови реалізуються через низку наступних заходів.

1. Створення на лекційних, практичних, лабораторних заняттях ситуацій розмірковування й успіху, в основі яких особливого змісту набуває технологія співпраці викладачів та студентів, спрямована на послідовне збагачення професійного досвіду студента і педагогічної майстерності викладача.

2. Стимулювання духовно-творчої самореалізації, самовдосконалення студентів через художньо-педагогічну діяльність. Такий аспект передбачає формування світогляду як системи знань, поглядів та ставлень студента, обов'язковою базою якого є знання в галузі історії, культури, релігії, мистецтва, педагогіки та психології.

3. Індивідуалізація та диференціація процесу навчання із застосуванням розвиненої системи технологій особистісно орієнтованого підходу (проблемні лекції, практикуми, практичні заняття тощо). Надання навчальному матеріалу особистісно-значущого змісту. Структурування навчального матеріалу з позицій організації пошуково-творчої та самостійної діяльності студентів.

4. Застосування активних методів і форм навчання для відображення можливостей майбутніх фахівців у професійній діяльності. Впровадження у навчальний процес інтенсивних та інтерактивних технологій: дискусій, мозкових штурмів, обговорень, рольових та ділових ігор, тренінгів, презентацій і самопрезентацій, майстер-класів та творчих майстерень.

Учені-дослідники визначають організаційно-педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне розв'язання завдань або як функціональну залежність компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів у різних проявах [6]. Організаційно-

педагогічні умови визначимо як сукупність чинників, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети.

Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти на основі застосування інноваційних технологій реалізовуватимуться через наступні заходи.

1. Створення інноваційного середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до мистецько-освітньої діяльності, спрямованого на забезпечення самореалізації особистості майбутнього вчителя початкової освіти у галузі мистецької освіти та заснованого на розробці та застосуванні у навчальному процесі інтенсивних, інтерактивних та інформаційно-комунікаційних форм і методів задоволення його професійно-освітніх та художньо-творчих потреб.

Проектоване нами інноваційне освітнє середовище характеризується такими ознаками: наявність настанов та позитивної мотивації на художньо-педагогічну діяльність майбутнього вчителя початкової освіти; здійснення цілеспрямованої, систематичної підготовки студентів до опанування знаннями з психолого-педагогічних та професійно-орієнтованих дисциплін художньо-педагогічного спрямування та формування індивідуально-творчого стилю професійно-педагогічної діяльності; наявність емоційно-сприятливого клімату та взаємостосунків співпраці і співтворчості, діалогового спілкування між викладачами і студентами у процесі професійної підготовки; створення атмосфери культурно-освітнього середовища, наповненого художньо мистецьким змістом.

2. Розвиток технологічної компетентності викладачів вищої школи. Під технологічною компетентністю ми розуміємо процес поглибленого ознайомлення викладачів з науковими основами різноманітних інноваційних технологій, розвиток спеціальних практичних навичок та вмій використовувати дані технології, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для роботи в інноваційному художньо-педагогічному освітньому середовищі.

Впровадження інноваційних технологій висуває до викладача такі вимоги, які спонукають його одночасно виступати в різних ролях і демонструвати різні види компетентностей. Для проведення інтенсивних ігрових технологій на високому професійному рівні викладачеві потрібні технологічні компетентності, які включають спеціальні комунікативні, інтерактивні, перцептивні та ігрові знання, уміння і навички і психологічну готовність до діяльності.

Комунікативна компетентність – це організація спілкування та співпраці між студентами, що базується на розумінні сказаного, умінні говорити, здійснювати вербалізацію і слухати. Педагогу необхідно використовувати навички активного рефлексивного слухання і задавання запитань, бути готовим до використання альтернативних методів навчання. Педагог повинен вміти організовувати внутрішньогрупове та міжгрупове спілкування, керувати активністю учасників ігрової взаємодії.

Інтерактивна компетентність – це здатність організовувати інтерактивну, ефективну взаємодію студентів на основі інноваційних технологій; уміння керувати командною роботою. Викладач повинен володіти навичками командоутворення, стратегіями взаємодії; шукати компроміси, форми співробітництва, конкуренції, пристосування. Уміння визначати лідера, розподілити ролі, організувати групову взаємодію дозволяє викладачеві домогтися на інтерактивних заняттях освітньої результативності.

Перцептивна компетентність – це здатність навчити правильному сприйняттю один одного, формуванню сприятливого першого враження і взаєморозумінню на емоційному і когнітивному рівнях.

Ігротехнічна компетентність – це спеціальні знання і вміння з інтенсивних та інтерактивних технологій ігрового моделювання, а також конструювання, підготовка, проведення та аналіз і оцінка результативності ігрових технологій, використання технік зворотного зв'язку, підведення підсумків, рефлексії. Крім перелічених, викладачеві необхідно володіти креативними технологіями і вміннями створювати творчу атмосферу, техніками психологічної підтримки, арт-терапії, зняття напруги, здатністю відновлювати свої фізичні і душевні сили та іншими вміннями.

3. Створення матеріально-технічних умов, яке передбачає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій: аудіовізуальних засобів, сервера для збереження аудіовізуального матеріалу, електронних носіїв для передачі й розповсюдження мультимедійного матеріалу серед викладачів та студентів, архіву для збереження наявних матеріалів на електронних носіях, виходу до глобальної мережі Інтернет.

Умовою удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій навчання вбачаємо наступні заходи: розробка інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення дисциплін “Образотворче мистецтво з методикою викладання”, “Теорія та методика музичного виховання з

основами хореографії”, “Методика викладання інтегрованого курсу “Мистецтво”, “Методика викладання освітньої галузі “Мистецтво”; опрацювання візуального супроводження (презентацій) до опорних конспектів лекційних занять навчальних дисциплін художньо-педагогічного спрямування; використання навчальних тестів, ділових ігор, імітаційного моделювання та проектування у комп’ютерному варіанті на практичних та лабораторних заняттях; розробка електронних підручників та посібників, де текстовий матеріал поєднується з графічними елементами, довідково-інформаційних матеріалів для організації самостійної та індивідуальної роботи студентів; використання ліцензованих програмних педагогічних засобів, відеофільмів, записів музичних творів; створення та використання тестувальних систем з метою діагностики фахових знань та умінь майбутніх учителів початкової школи; розробка і впровадження дистанційних курсів навчання.

4. Оновлення змісту мистецької освіти майбутніх учителів початкової школи. З метою забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів початкової школи у галузі мистецької освіти до навчальних планів ступеня вищої освіти “бакалавр” включено навчальні дисципліни: “Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі”, “Теорія та методика музичного виховання з основами хореографії”; ступеня вищої освіти “магістр” – “Методика викладання інтегрованого курсу “Мистецтво”; “Методика викладання освітньої галузі “Мистецтво”. Зазначені навчальні дисципліни передбачають формування основ професійної свідомості вчителя початкової освіти та викладача професійно орієнтованих дисциплін художньо-педагогічного спрямування у вищому навчальному закладі, зокрема, поглиблення, систематизацію знань, удосконалення практичних умінь студентів бакалаврів та магістрів.

Для реалізації цієї умови розроблено навчально-методичні комплекси до вказаних учбових дисциплін: дидактичні та наочні засоби, науково-методичне та навчально-методичне забезпечення, комплекс електронних засобів навчання, що забезпечують власне наукову і образно-наочну, емоційно насичену інформацію.

Впровадження інноваційних освітніх технологій нами у ході експериментальної перевірки результативності умов освітнього середовища реалізовано у три етапи: інформаційно-операційний, діяльнісно-технологічний, рефлексивно-творчий.

Метою першого етапу – інформаційно-операційного (III курс) – передбачено формування уявлення у студентів про майбутню професію вчителя початкової освіти, специфіку художньо-естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку та особливості засвоєння системи психолого-педагогічних і методико-мистецьких знань, практичних художньо-творчих компетентностей, опанування мистецьких технік.

Головна умова успішної реалізації мети інформаційно-операційного етапу – створення інноваційного середовища професійної підготовки вчителів початкової школи у галузі художньо-естетичного виховання, спрямованого на самореалізацію майбутнього фахівця на основі застосування контекстних технологій освіти. На цьому етапі у практиці викладання дисциплін “Образотворче мистецтво з методикою викладання”, “Теорія та методика музичного виховання з основами хореографії”, “Методика викладання інтегрованого курсу “Мистецтво”, “Методика викладання освітньої галузі “Мистецтво” доречними стали наступні педагогічні технології: проблемна лекція, практичне заняття (власне навчальна діяльність), за допомогою якої формується предметний контекст діяльності; практичне заняття з елементами дискусії, рольових та імітаційних ігор, моделювання майбутньої професійної діяльності (квазіпрофесійна діяльність), що сприяє формуванню не лише предметного, а й соціального контексту майбутньої професійної діяльності; науково-дослідна робота студентів, проектна діяльність, педагогічна практика, курсові роботи (навчально-професійна діяльність).

На практичному занятті на тему: “Методи навчання образотворчого мистецтва” було запропоновано взяти участь у дискусії: “Обґрунтуйте роль традиційних та сучасних інтерактивних методів і прийомів навчання образотворчого мистецтва” або ж варіант: “Доведіть доцільність продуктивних методів навчання: дослідницького, евристичного, проблемного викладу для активізації дитячої творчості. Розробіть завдання дослідницького, евристичного, проблемного характеру до занять по опануванню основ образотворчої грамоти: кольору, форми, композиції, об’єму, простору”. Підготовчим етапом дискусії є самостійна робота з навчально-методичною літературою, під час якої студенти складають порівняльну характеристику цих методів і прийомів та обґрунтовують найбільш ефективну точку зору; ілюструють методику роботи, розв’язуючи конкретні методичні задачі. За таких умов формується предметний контекст майбутньої професійної діяльності.

З метою ознайомлення з альтернативними педагогічними технологіями викладання мистецьких дисциплін у початковій школі пропонуємо до розгляду на практичному занятті на тему:

“Методика образотворчого мистецтва – педагогічна наука” серію завдань для опрацювання особливостей методики викладання образотворчого мистецтва з елементами альтернативних технологій в зарубіжній педагогіці. Зокрема, студентам пропонується підготувати повідомлення та реферати на теми: “Сучасна мистецька освіта в країнах Західної Європи: Великобританії, Нідерландах, Франції”, “Художньо-естетична освіта в Японії”, “Викладання мистецьких дисциплін у вальдорфській школі”, “Мистецтво в системі освіти і виховання Марії Монтесорі”. З метою обговорення повідомлень на задану тематику влаштовуємо групові та міжгрупові дискусії. Дискусії вважаються успішними, коли студенти отримують запитання завчасно і готують повідомлення, що дозволяє професійно дискутувати, використовуючи новий матеріал і конкретні факти.

Відстоювання обраної позиції впроваджується під час практичного заняття із елементами імітаційних технологій, де студент має нагоду проілюструвати її на прикладі фрагментів занять або фрагментів роботи над окремими видами художньо-творчих завдань. Практичні заняття носять практико-орієнтований характер: студенти не просто відтворюють знання, які отримали під час лекцій, а висловлюють власну позицію, моделюють діяльність вихователя та дітей під час ситуації, що можлива на реальному занятті; здійснюють розбір конкретних методичних ситуацій, дають їм оцінку з різних позицій – вчителя та методиста. Зазначимо, що розгортання ситуації, яка моделюється, є, насамперед, невизначеним явищем і залежить від дій “вихователя” та дій “дітей”; у такий спосіб формується не лише предметний, а й соціальний контекст майбутньої професійної діяльності.

Метою другого – діяльнісно-технологічного етапу (IV курс) – визначено формування у майбутніх вчителів початкової школи здатності до реалізації функцій художньо-естетичного виховання та мистецької освіти дітей дошкільного віку, оволодіння загальнопедагогічними та специфічними художньо-творчими технологіями, нестандартними мистецькими техніками.

Для реалізації цієї мети здійснено оптимальне поєднання теоретичної і практичної складових підготовки студентів спеціальності 013 “Початкова освіта” до художньо-естетичного виховання, набуття ними загальних, фахових компетентностей, зокрема, педагогічної, психологічної, методичної, мистецької під час проведення аудиторних занять спецкурсу “Декоративне мистецтво з методикою навчання”, “Художня праця і основи дизайну” шляхом включення у майбутню професійно-педагогічну і художньо-естетичну діяльність. Для забезпечення умов реалізації мети діяльнісно-технологічного етапу було створено художньо-мистецький культурний контекст навчання студентів, оптимізовано самостійну і науково-дослідну роботу, впроваджено технології контекстного навчання, пов’язані з інтелектуальною колективною діяльністю, яка полягає в продукуванні колективної думки, пізнавальної дискусії при високій активності студентів, які моделюють певний процес: імітаційні вправи, аналіз виробничих ситуацій, тренінги. Імітаційні технології включають розподіл ролей, ігрове проектування, ділові ігри, які поділяються на операційно-рольові, навчально-ділові, проблемно-орієнтовані, навчально-рольові та навчально-педагогічні ігри. Так, навчально-педагогічні ігри використовувалися для вибору оптимальних рішень, що навчають методам і прийомам діяльності у справжніх умовах педагогічного процесу закладу дошкільної освіти і вимагали від студентів знань не лише конкретної теми, а й основ педагогіки, психології та методики навчання декоративного мистецтва.

Метою третього – рефлексивно-творчого етапу (V курс) – визначено формування у майбутнього вчителя здатності до рефлексії досвіду власної професійної діяльності, удосконалення умінь і навичок художньо-естетичного виховання та мистецької освіти в умовах дошкільного закладу.

Мету реалізовано шляхом стабілізації і корекції сформованих психолого-педагогічних та методико-мистецьких знань і вмінь студентів спеціальності 013 “Початкова освіта”, становлення індивідуального стилю професійної діяльності у галузі художньо-естетичного виховання, формування здатності оцінки і самооцінки набутого досвіду, закріплення вмінь і навичок самостійної та науково-дослідної роботи. Забезпечено умови реалізації мети рефлексивно-творчого етапу: розроблено спецкурс професійного спрямування “Художня праця і основи дизайну” із залученням контекстних технологій: художньо-мистецьку проектну діяльність, майстер-класи з основ народної творчості, опанування художніх технік, обміну педагогічним досвідом, “Творчу майстерню мистецької освіти студентів”, педагогічне портфоліо вчителя початкової освіти.

На зазначеному етапі організували і провели серію лабораторних занять у формі майстер-класів з основ народної декоративно-прикладної творчості на основі використання продуктивно-творчих технологій образотворчого мистецтва. Тематика майстер-класів охоплювала напрямки

декоративно-прикладної художньої творчості: “Технологія писанкарства”, “Технологія виготовлення витинанки”, “Технологія розроблення ескізу для вітражу”, “Технологія Петриківського розпису”.

Під час лабораторно-практичного курсу художньо-педагогічної підготовки майбутніх вчителів практикувалися майстер-класи та творчі майстерні для опанування альтернативних технологій “вальдорфської педагогіки” наступного змісту:

– художньо-творча діяльність у вальдорфській педагогічній системі на основі відображення образів казок в живописній техніці акварелі “мокрим по-мокрому”; малювання восковими крейдами сюжету народної казки; живописне малювання з орієнтацією на характер кольорів;

– ліплення з глини на основі формування волі та розвиток відчуття форми; методика ліплення тварини з цілого шматка, передача жесту, рухів; ліплення з воску як засіб розвитку дрібної моторики;

– створення чорно-білих графічних зображень; проведення гри “діалог з майстром”: на основі творчості Вінсента Ван Гога виконати тушшю певний мотив з натури у стилі майстра;

– переживання історії мистецтва для сучасної людини; знайомство з творчістю імпресіоністів та експресіоністів: виконання вправ з перетворення академічного зображення яблука у імпресіоністичне – відображення емоцій.

Новітні методичні підходи до забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти вимагають переорієнтації на індивідуально-диференційовану, особистісно орієнтовану модель навчання; впровадження методів і засобів діагностики знань студентів; організації самоосвітньої діяльності. З цією метою розроблено інтерактивні методичні комплекси навчальних дисциплін, які, згідно із сучасними вимогами, подаються студентам в електронному вигляді на CD, або у форматі інтернет-сторінки у віртуальній бібліотеці університету. Склад та структура комплексу включає різні навчальні засоби – друквані, відеоматеріали, комп’ютерні навчальні програми, тобто традиційні елементи та інформаційно-методичні ресурси, а саме – електронні посібники, мультимедійні посібники, довідково-інформаційні системи, тренувальні програми для закріплення знань, контролюючі програми для їх перевірки. Для розробки таких програм використовувалися пакети Microsoft Word, Excel, Microsoft Power Point, Corel Draw, Open Office. orgImpress, Teach Book Constructor та інші.

Після завершення експерименту та застосування означених педагогічних технологій простежено позитивну динаміку підвищення рівня предметної мистецької компетентності у студентів ЕГ у той час, як у КГ ці зміни виявилися менш значущими. Результати контрольного зрізу (табл. 1, рис. 2) засвідчили: у студентів ЕГ, де впроваджувались інтенсивні освітні технології, відбулися статистично достовірні зсуви у бік зростання цілісної професійної готовності майбутніх учителів початкової школи до мистецько-освітньої діяльності в цілому.

Таблиця 1

Динаміка сформованості предметної мистецької компетентності майбутніх учителів початкової школи до і після експерименту

Рівні	КГ				ЕГ			
	До експерименту (n=308)		Після експерименту (n=308)		До експерименту (m=298)		Після експерименту (m=298)	
	f	%	f	%	f	%	f	%
продуктивно-творчий	37	12,0	26	8,6	40	13,3	64	21,5
конструктивний	60	19,5	74	24,0	48	16,0	112	37,7
репродуктивний	176	57,1	178	57,8	173	58,5	99	33,4
елементарний	35	11,4	30	9,6	37	12,2	23	7,4

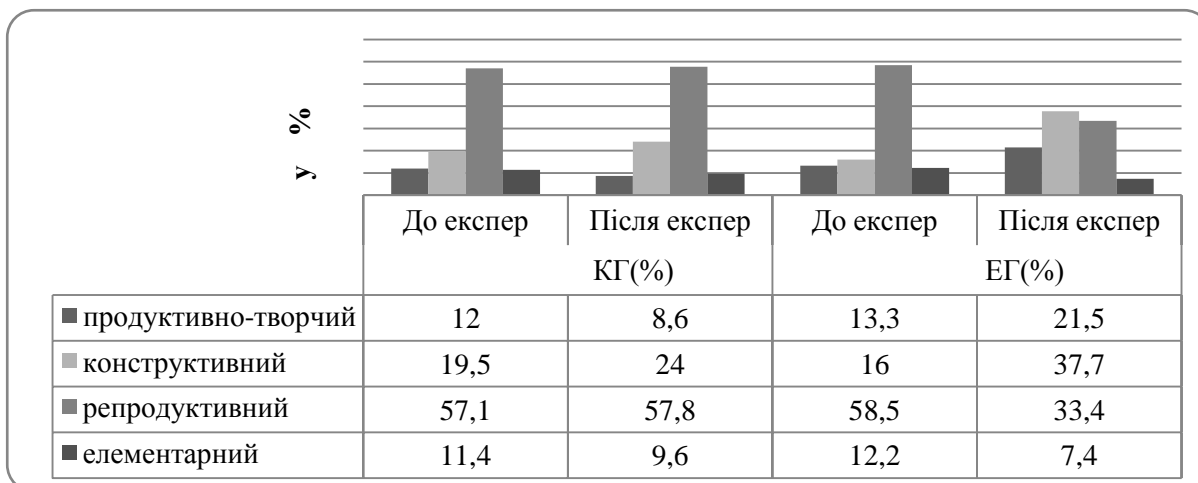

Рис. 2. Розподіл респондентів за рівнями сформованості предметної мистецької компетентності

Позитивна динаміка сформованості предметної мистецької компетентності майбутніх учителів початкової школи у галузі художньо-естетичного виховання свідчить про ефективність упровадження контекстних технологій. Це підтверджено результатами кількісного і якісного аналізу, зокрема, статистичним критерієм Колмогорова–Смирнова. Вважаємо, що процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи набуває удосконалення за умови впровадження контекстних технологій: імітаційного моделювання, ігрового проектування, майстер-класів та творчих майстерень.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Впровадження у навчальний процес закладу вищої освіти окреслених педагогічних умов сприятиме підготовці майбутнього вчителя початкової освіти у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій навчання, який спроможний буде свідомо і творчо реалізувати професійну предметну мистецьку компетентність за достатнього рівня володіння необхідними суспільно-комунікативними знаннями, вміннями та особистісними характеристиками. Подальшого наукового пошуку потребує розроблення теоретико-методичного супроводу застосування інноваційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти; моделювання мистецько-освітнього простору навчальних закладів різних типів, просвітницької діяльності в художньо-педагогічній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Казань, 1988. 228 с.
2. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: дидактический аспект. Москва, 1982. 192 с.
3. Высоцкий С. В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения. *Наук. вісник Південноукраїнського держ. пед. ун. імені К. Д. Ушинського*: збірник наук. праць. Одеса. 1999. С. 90–94.
4. Исаев И. Ф. Школа как педагогическая система: основы управления. Белград, 1997. 145 с.
5. Кондрашов М. М. Педагогічне керування освітнім середовищем як умова формування професійної позиції студентів університету. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія*: зб. статей. Ялта. 2014. 284 с.
6. Назаренко Г. І. Організаційно-педагогічні умови забезпечення наступності в навчанні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09 “Теорія навчання”. Кривий Ріг, 2002. 21 с.
7. Ярошинська О. О. Освіта як невід’ємний конструкт поняття “освітнє середовище професійної підготовки майбутніх учителів “початкових класів”. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми. 2014. №3 (37). С. 430–432.

Krasovska Olha. The results of designing an innovative environment for the professional training of a future elementary school teacher for artistic and educational activities

The article examines the features of the innovative environment for the professional training of the future teacher of elementary school to the artistic and educational activities. It is characterized by a number of conditions: the presence of emotionally favorable climate and the relationship of cooperation and co-creation between teachers and students; creating an atmosphere filled with spiritual and educational artistic and artistic content; the formation of the individual and creative style of future professional activity; the introduction of a

wide range of organizational forms in combination with innovative educational technologies; updating the material and technical base and teaching and methodological support.

The purpose of the article designing the innovational environment for professional training of the future teacher of the primary school to music-educational activity.

In the course of the research, we used such methods as analysis and synthesis of psychological, pedagogical, and art sources, studying and generalization of the current state of future preschool teachers professional training in the field of artistic and aesthetic education; analysis, comparison, and classification with the aim of determining the essential characteristics, criteria, and levels of future preschool teachers' subject competence in artistic and aesthetic education; pedagogical experiment with farther qualitative and quantitative analysis of the results with the help of Kolmogorov-Smirnov statistical criterion.

Organizational and pedagogical conditions for the training of future teachers of the primary school in the field of arts education on the basis of the application of innovative technologies will be realized through the following activities.

1. Creation of an innovative environment for the training of future primary school teachers for artistic and educational activities aimed at ensuring the self-realization of the personality of the future teacher of elementary school in the field of arts education and based on the development and application of intensive, interactive and informational communication forms and methods of satisfaction in the educational process. his professional-educational and artistic-creative needs.

2. Communicative competence is the organization of communication and collaboration between students, based on the understanding of the said, ability to speak, verbalization and listening. Interactive competence is the ability to organize interactive, effective interaction of students on the basis of innovative technologies; Ability to manage teamwork. Perceptual competence is the ability to teach the right perception of each other, the formation of a favorable first impression and mutual understanding on the emotional and cognitive levels. Igrotechnical competence is a special knowledge and skills from intensive and interactive technologies of game simulation, as well as the design, preparation, conduct and analysis and evaluation of the effectiveness of gaming technologies, the use of feedback techniques, summing up, reflection.

3. Creation of material and technical conditions, which involves the use of modern information and communication technologies: audiovisual means, server for storing audiovisual material, electronic media for the transmission and distribution of multimedia material among teachers and students, archive for preserving available materials on electronic media, access to the global Internet network.

4. Update the content of the arts education of future primary school teachers. In order to ensure the training of future teachers of the primary school in the field of arts education, the curriculum includes: "Fine arts with teaching methods in primary school", "Theory and methods of musical education with the basics of choreography", "Bachelor" included in the curriculum of higher education. the degree of higher education "Master", "Methodology of teaching the integrated course "Art"; "Methodology of teaching the educational field "Art", namely the acquisition of knowledge about the aims and means, plans and programs, modern pedagogical technologies in the field of teaching artistic and aesthetic disciplines for junior pupils and knowledge of the content, forms, methods, teaching technology and organizational principles for constructing an educational process in a higher school.

Scientific novelty and theoretical significance of the research results lies in the fact that for the first time: on an interdisciplinary level of the theoretic and methodological foundations of professional training of students majoring 013 "Primary education" to the artistic-educational activities as an integral pedagogical system were substantiated; developed the conceptual principles and the structural-functional model of professional training of future primary school teachers in the field of art education by means of innovative technologies; introduced modern approaches to training of future teachers of initial classes

Examines the features of the innovative environment for the professional training of the future teacher of elementary school to the artistic and educational activities: the presence of emotionally favorable climate and the relationship of cooperation and co-creation between teachers and students; creating an atmosphere filled with spiritual and educational artistic and artistic content; the formation of the individual and creative style of future professional activity; the introduction of a wide range of organizational forms in combination with innovative educational technologies; updating the material and technical base and teaching and methodological support.

Key words: professional training, innovative pedagogical environment, teachers of elementary school, artistic and educational activity.

REFERENCES

1. Andreev V. Y. (1988). *Dyalektyka vospytaniya y samovospytaniya tvorcheskoj lychnosti* [Dialectics of education and self-education of a creative personality]. Kazan. 228 p. [in Russian].

2. Babanskyj Yu. K. (1982). Problemy povyshennya efektyvnosti pedagogycheskyh yssledovanyj: dydaktycheskyj aspekt [Problems of increasing the effectiveness of pedagogical research: didactic aspect]. Moskva. 192 p. [in Russian].

3. Vysoczkyj S. V. (1999). Struktura psyhologo-pedagogycheskyh uslovij formirovaniya poyskovo-tvorcheskoj napravlenosti lychnosti v processe obuchenya [The structure of the psychological and pedagogical conditions for the formation of the search and creative orientation of the personality during the educational process]. *Nauk. visnyk Pivdennoukrayinskogo derzh. ped. un. imeni K. D. Ushynskogo: zbirnyk nauk. pracz.* Odesa. P. 90–94 [in Russian].

4. Ysaev Y. F. Shkola kak pedagogycheskaya sistema: osnovy upravleniya [School as a pedagogical system: management fundamentals]. Belgrad, 1997. 145 p. [in Russian].

5. Kondrashov M. M. (2014). Pedagogichne kerovane osvityne seredovyshe yak umova formuvannya profesijnoyi pozyciyi studentiv universytetu. *Problemy suchasnoyi pedagogichnoyi osvity. Ser. : Pedagogika i psyhologiya: zb. Statej.* Yalta. 284 p. [in Ukrainian].

6. Nazarenko G. I. (2002). Organizacijno-pedagogichni umovy zabezpechennya nastupnosti v navchanni ditej doshkilnogo ta molodshogo shkilnogo viku [Organizational and pedagogical conditions for ensuring continuity in the education of preschool and primary school children]: avtoref. dys. na здобuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: specz. 13.00.09 “Teoriya navchannya”. Kryvij Rig. 21 p. [in Ukrainian].

7. Yaroshynska O. O. (2014). Osvita yak nevidyemnyj konstrukt ponyattya “osvitnye seredovyshe profesijnoyi pidgotovky majbutnih uchyteliv “pochatkovyh klasiv” [Education as an integral construct of the concept of "educational environment for the vocational training of future primary school teachers"]. *Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi.* Sumy. № (37). P. 430–432 [in Ukrainian].

УДК 374.7.091

Оксана Кузнєцова

кандидат педагогічних наук

ORCID ID: 0000-0002-4587-2350

старший науковий співробітник відділу з наукової роботи

ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти”, Україна

oksana_k74@ukr.net

Олена Удалова

кандидат педагогічних наук

ORCID ID: 0000-0003-4943-2683

старший науковий співробітник відділу науково та навчально-методичного

забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи

ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти”, Україна

udalowa@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

У статті розглядається важливість формування інформаційної культури учнів та студентів. Висвітлено деякі проблеми безпеки використання інформаційно-комунікаційних технологій, представлені сучасні методи роботи щодо формування культури користування інформаційними засобами зв'язку серед учнів, студентів та їх батьків. Описано деякі аспекти особистісних якостей молодого покоління, які формуються під впливом мас-медіа.

Ключові слова: особистість, безпечна поведінка, інформаційно-комунікативні технології, профілактика комп'ютерної залежності.

Кузнєцова Оксана, Удалова Елена. Формирование культуры безопасного поведения личности в сети Интернет

В статье рассматривается важность формирования информационной культуры учащихся и студентов. Освещены некоторые проблемы безопасности использования информационно-коммуникационных технологий, представлены современные методы работы по формированию культуры пользования информационными средствами связи среди учащихся, студентов и их родителей. Описаны некоторые аспекты личностных качеств молодого поколения, которые формируются под влиянием масс-медиа.